

van bepaalde personen, voerden een onevenwichtig beleid en moesten beslissingen herzien, hetgeen aan hun gezag afbreuk deed. Trouwens, de eerste oriëntatie ter plekke vergde soms al meer tijd dan de ongeduldige burgerij kon goedvinden en er kon niets misgaan of het werd met graagte rondverteld. Eind '44-begin '45 werden de letters MG door velen in het bevrijde Zuiden de afkorting genoemd van 'het Malle Geval', 'Malle Gevallen' (titel van een in die tijd nogal bekende roman van de hand van Hans Martin), 'het Militair Gelach' of 'Militair Gezigzag'. Eén militaire commissaris die fout op fout stapelde, bedierf veel voor collega's die in de moeilijke omstandigheden waarin al die militaire commissarissen waren geplaatst, heel wel of zelfs uitnemend voldeden.

'Ik had de indruk', rapporteerde ik persoonlijk medio maart '45 aan Gerbrandy nadat ik, niet in uniform maar in burger, met diens verlof een bezoek van twaalf dagen had gebracht aan Noord-Brabant en Zeeland,

'dat er een bedenkelijke afstand bestaat tussen het Militair Gezag-apparaat en de massa der bevolking. Deze massa voelt het Militair Gezag niet aan als het 'eigen' bestuursapparaat. Zij ziet in de leden van het Militair Gezag een bevoorrechte kaste, beschikkend over beter voedsel, betere kleding, beter vervoer – een kaste welker bevoorrechte positie niet gerechtvaardigd wordt door haar prestaties of bijzondere risico's . . .

Het is alsof het Militair Gezag het midden houdt tussen een eigen regering en een Duits bezettingsapparaat. Deze indruk wordt versterkt doordat er in de praktijk geen enkele mogelijkheid is om tegen de beslissingen van het Militair Gezag appèl aan te tekenen. Men voelt zich aan die beslissingen overgeleverd, zonder dat men er door eigen gekozen vertegenwoordigers enige invloed op kan hebben of kritiek op kan uitoefenen. 'Wij weten nu pas wat democratie is', zei men mij te Eindhoven waar over het gebrek aan openbaarheid sterk werd geklaagd. Op Walcheren was de algemene opinie van de ingenieurs met wie ik sprak: 'Schaf in 's hemelsnaam dat Militair Gezag af. Geef ons enkele verbindingsofficieren en laat ons verder onze eigen boontjes doppen. Wij kunnen het veel beter.'

Behalve in individuele gevallen leek mij de stemming niet een te zijn van verbittering. Zo ver was men nog niet. Wel voelt men een toenemende wrevel en onwil tegen dit apparaat dat alsmaar nieuwe mensen aantrekt, alsmaar nieuwe bureaus opricht en een verwarrende staat in de staat gaat vormen.

Revolutionair was de stemming in genen dele.¹

¹ L. de Jong: 'Rapport aan prof. Gerbrandy betr. een reis in het bevrijde Zuiden, 2-13 maart 1945' (18 maart 1945), p. 4-5 (RvO, Londense collecties, L 22).